

Oversigt

American Exceptionalism

NATIONALE MYTER, HISTORIOGRAFI OG VIRKELIGHED

AF

REGIN SCHMIDT

»American Exceptionalism« – idéen om, at USA har udviklet sig væsentlig anderledes end resten af den vestlige verden¹ – løber som en rød tråd gennem amerikansk historieforskning. Ifølge en kritisk iagttagelse forfægtede en række ledende amerikanske historikere helt frem til 1960'erne opfattelsen af, at det amerikanske folk var udvalgt og havde en særlig pagt med Gud.² Imidlertid førte de dramatiske omvæltninger i USA i 1960-70'erne og fremkomsten af et mere kritisk syn på amerikansk historie til, at det blev stadigt sværere for historikerne at beholde troen på, at USA havde udviklet en særlig og bedre civilisation. Forskningen i American Exceptionalism har imidlertid fået et overraskende comeback siden 1990'erne, hvilket har givet anledning til en frugtbar debat om, i hvilket omfang USA rent faktisk har udviklet sig anderledes end resten af den vestlige verden, og hvad årsagerne er til de eventuelle forskelle. En oversigt over American Exceptionalism-debatten giver således en introduktion til amerikanske myter, historiografiske traditio-

¹ Begrebet stammer oprindeligt fra Alexis de Tocquevilles *Democracy in America* (New York (1840), 1990), Vol. II, s. 36: »The position of the Americans is therefore quite exceptional, and it may be believed that no democratic people will ever be placed in a similar one.« Begrebet blev genopdaget af ledelsen af det amerikanske kommunistparti, da den i slutningen af 1920'erne skulle forklare Stalin, hvorfor det var så svagt (Theodore Draper, *American Communism and Soviet Russia. The Formative Period* (New York (1960), 1986), s. 268-281, 405-441.

² David W. Noble, *Historians Against History. The Frontier Thesis and the National Covenant in American Historical Writing Since 1830* (Minneapolis, 1965).

ner og centrale aspekter af amerikansk historie. Formålet med den følgende gennemgang er primært at beskrive de forskellige tolkninger og forklare baggrunden for dem og kun i mindre grad at vurdere deres holdbarhed.

Nationale myter: »The American Dream« og »Manifest Destiny«

For at forstå den historiografiske debat er det nødvendigt at se på udviklingen af de nationale amerikanske myter. Man kan nemlig hævde, at de amerikanske historikere, der har støttet American Exceptionalism-tesen, har videnskabeliggjort allerede eksisterende myter om USA's historie. Nationale myter er fortællinger, der bygger på virkelige begivenheder, men de gengiver kun de hændelser og forhold, der underbygger det ønskede budskab. Formålet med nationale myter er at fortælle, hvad meningen med nationen er og således styrke den fælles identitet og legitimere de bestående samfundsforhold.³

Litteraturen indeholder beskrivelser af adskillige nationale myter, som kan opdeles i to hovedkategorier eller temaer. Den første, den »indre« myte, handler om friheden og mulighederne i Amerika. Det er *the American Dream*, opfattelsen af, at USA er så stort og rigt, at enhver har mulighed for at opnå det, man vil, hvis man er ambitiøs og hårdtarbejdende nok. Den anden, den »ydre« myte, drejer sig om USA's mission i verden. Det er *Redeemer Nation* eller *Manifest Destiny*, opfattelsen af, at USA er Guds udvalgte nation, der har fået pålagt den særlige opgave at udbrede demokrati og den kristne civilisation til resten af verden. Disse to nationale myter har flere fællestræk, og de blev med tiden vævet sammen: De var begge stærkt påvirket af kristen tankegang, *Manifest Destiny* blev anset som en forudsætning for *the American Dream*, de blev begge explicit formuleret inden for nogle få år i 1830-40'erne, og de kom begge i krise i slutningen af 1800-tallet på grund af USA's modernisering. Men begge myter har vist sig yderst tilpasningsdygtige og har i overraskende grad overlevet i den amerikanske kultur og selvforståelse frem til i dag.

The American Dream, drømmen om at skabe sig en bedre tilværelse i Amerika, kan siges at gå tilbage til de første engelske nybyggere, puritanerne, der bosatte sig i New England for at grundlægge den rene kirke, der skulle inspirere den engelske kirke til at reformere sig. Deres mål

³ Richard T. Hughes, *Myths America Lives By* (Urbana & Chicago (2003), 2004), s. 2; Richard Slotkin, *Gunfighter Nation. The Myth of the Frontier In Twentieth-Century America* (Norman, Oklahoma (1992), 1998), s. 5-10.

var intet mindre end at opbygge det perfekte religiøse samfund, »a City on a Hill«. Den amerikanske drøm blev overtaget af de efterfølgende generationer af immigranter, nu i en mere sekulariseret form. I slutningen af kolonitiden argumenterede Benjamin Franklin for, at den enkelte skulle bedømmes på sin indsats frem for sin sociale baggrund, og han gjorde sig til talsmand for, at enhver skulle stræbe efter personlig udvikling. I 1732-57 udgav han den populære *Poor Richard's Almanac*, hvori han fremhævede hårdt arbejde, ambition og sparsommelighed som vejen til succes.⁴ Mytens stærke tiltrækningskraft kom også til udtryk i uafhængighedserklæringen fra 1776, som indledningsvis fastslog, at alle var skabt lige og havde fået tildelt visse uomtvistelige rettigheder, deriblandt »life, liberty, and the pursuit of happiness.« Dermed erklærede repræsentanterne for den nye nation, at alle dens indbyggere havde en medfødt ret til at søge lykken.⁵

Manifest Destiny-myten havde endnu tydeligere rødder hos puritanerne. I 1600-tallet omfortolkede engelske teologer Johannes' Åbenbaring i lyset af reformationen, og de mente nu, at historien var en kamp mellem det gode og det onde, der ville ende i Tusindårsriget, hvor de troende ville regere indtil Kristi genkomst og Dommens Dag. Kampen for det gode ville blive udkæmpet af Guds udvalgte nation (»Millenium Nation«), og det var opfattelsen, at denne nation måtte være England, og at reformationen var det første skridt på vejen mod Tusindårsriget. De puritanere, der ankom til Amerika i begyndelsen af 1600-tallet, mente, at England var blevet korrump og havde forladt den sande vej, og at det var puritanernes opgave at videreføre Guds mission i det nye land. Puritanerne var overbeviste om, at de ligesom Moses og det jødiske folk havde indgået en pagt med Gud (»Chosen People«), og at han ville lede dem gennem vildnisset til det forjættede land (»New Israel«). Ved at genopbygge den oprindelige rene kirke ville de inspirere verden til at vende tilbage til den rette tro, og dermed ville de videreføre reformationen og bane vejen for Tusindårsriget. Opdagelsen og kolonialiseringen af Amerika i tiden efter reformationen blev anset for at være et tegn på historiens udvikling. Disse idéer om USA som »Millenium Nation« blev i 1700-tallet styrket af den stigende nationalfølelse og af den første store vækkelse. Amerikanske tænkere fandt også inspiration i idéen om »Translatio Imperii«: Civilisationen blev videreført på skift af nationer i en udvikling fra øst mod vest. Det var USA's skæbne at blive et impe-

⁴ Jim Cullen, *The American Dream. A Short History of an Idea That Shaped a Nation* (Oxford (2003), 2004), s. 11-34; Irvin G. Wyllie, *The Self-Made Man in America. The Myth of Rags-to-Riches* (New York & London (1954), 1966), s. 21-22.

⁵ Cullen, s. 35-58.

rium og som Guds instrument at bringe verden tættere på millenium ved at bekæmpe det onde.⁶

De to nationale myter havde deres guldalder i 1830-40erne, hvor de fremtrådte i deres mest »rene« former. Årsagen var det amerikanske samfunds udvikling, og at forskellige befolkningsgrupper havde brug for at retfærdiggøre deres nyvundne positioner og idéer ved hjælp af myterne. Det amerikanske samfund oplevede en voldsom økonomisk udvikling frem til borgerkrigen på grund af den frie jord, de uanede naturressourcer, adgangen til nye markeder og udviklingen inden for transport og kommunikation. Dette gav nye muligheder for individuel succes, og det er således blevet anslået, at omkring 40% af erhvervslivets ledere i 1800-tallet var startet på bunden af samfundet og havde arbejdet sig op.⁷ Denne nye klasse af fremadstormende entreprenører havde brug for at legitimere deres nyerhvervede indflydelse over for den konservative elites påstand om nedarvede rettigheder og sociale kritikeres krav om social retfærdighed. I 1830erne begyndte erhvervsfolk, præster og publicister at udbrede idéen om »the Self-Made Man« (udtrykket blev formuleret af politikerens Henry Clay i 1832): I Amerika var der uanede muligheder for den, der havde den nødvendige ambition, vilje og sparsommelighed. Denne »Cult of the Self-Made Man« fik også en stærk religiøs tone, idet den påstod, at det var enhver kristens pligt at udnytte sine evner fuldt ud og at blive rig, og at materiel fremgang var udtryk for Guds nåde og et tegn på frelse.⁸ Mytens budskab var således, at USA var et exceptionelt land, hvor enhver kunne forbedre sin position og blive lykkelig. Dette indebar en stærk individualisme og en stigmatisering af samfundets tabere; andenudgaven af Webster's *Dictionary* fra 1857 definerede således »failure« som »some weakness in a man's character, disposition, or habit.«⁹ At være en fiasko var en synd i landet med de grænseløse muligheder.

I 1840erne oplevede USA en kortvarig ekspansion mod vest, der forøgede unionens territorium med omkring 1/3-del og førte den frem til Stillehavet. Under Tyler- og Polk-administrationerne blev Texas indlemmet i 1845, krigen mod Mexico 1846-48 førte til annekteringen af New Mexico, Utah og Californien, og i 1848 indlemmedes Oregon Ter-

⁶ Ernest Lee Tuveson, *Redeemer Nation. The Idea of America's Millennial Role* (Chicago & London, 1968), s. 1-90; Anders Stephanson, *Manifest Destiny. American Expansion and the Empire of Right* (New York (1995), 1996), s. 3-27; Hughes, *Myths America Lives By*, s. 19-105.

⁷ Wyllie, s. 24.

⁸ Wyllie, s. 44-74, 116-117, 151-167; John G. Cawelti, *Apostles of the Self-Made Man* (Chicago & London, 1965).

⁹ Scott A. Sandage, *Born Losers. A History of Failure in America* (Cambridge, Mass. & London, 2005), s. 12.

ritory. Regeringens motiver for denne ekspansion var ønsket om at løse racespørgsmålet (de frigivne slaver forventedes at emigrere mod syd via Texas), adgangen til asiatiske markeder, forebyggelsen af engelsk indflydelse på kontinentet, og ønsket om at løse industrialiseringens sociale problemer ved hjælp af fri jord. Ekspansionen blev støttet af demokratiske politikere og den demokratiske presse i nordøst, og det var redaktøren af *Democratic Review* i New York, John O'Sullivan, som i 1845 formulerede idéen om *Manifest Destiny*. Ifølge Sullivan var USA udvalgt af Gud som den første demokratiske nation, og det var dens særlige mission at udsprede frihed og kristen civilisation til det nordamerikanske kontinent. *Manifest Destiny* var et argument for, at USA var et exceptionelt imperium: Modsat historiens tidligere imperier skulle nye områder ikke undertvinges med magt (»empire by conquest«), men de skulle frivilligt vælge at tilslutte sig (»empire by consent«). De nye stater ville opnå en høj grad af selvstyre under det føderale system, og indbyggerne ville nyde godt af USA's frihed og demokratiske traditioner. *Manifest Destiny*-fortalerne var også overbeviste om, at USA takket være den teknologiske udvikling i form af jernbanen og telegrafene ville være i stand til at holde sammen på det vidtspændende imperium, og at man samtidig ville undgå imperiers traditionelle skæbne, diktatur og korruption, takket være decentraliseringen af magten.¹⁰ Samtidig var idéen om den Gud-givne ret til ekspansion på flere måder påvirket af tidens racetænkning: På den ene side kunne opfattelsen af den hvide angel-saksiske races overlegenhed bruges til at legitimere, at man tog jord fra indianere og mexicanere, på den anden side følte mange hvide et ubehag ved at skulle assimilere de underlegne racer. Denne race-tænkning bidrog således til, at man opgav idéerne om hel eller delvis annektering af Mexico.¹¹

Samtidig med, at de to nationale myter fandt deres endelige form i første halvdel af 1800-tallet, blev de også tæt forbundet til én samlende myte eller opfattelse i den politiske kultur. Myten var et resultat af den politiske kamp efter uafhængighedskrigen om, i hvilken retning USA skulle bevæge sig – hvad var den dybere mening med USA? Den ene vision, som blev fremført af federalisterne og the Whigs, ønskede en stærk nationalstat, centralt styret udvikling af kommunikation og transport, regulering af økonomien og beskyttelse af industrien ved hjælp af

¹⁰ Thomas R. Hietala, *Manifest Design. American Exceptionalism & Empire*, rev. ed. (Ithaca & London (1985), 2003); Frederick Merk, *Manifest Destiny and Mission in American History* (New York (1963), 1966); Stephanson, s. 28-65.

¹¹ Richard Horsman, *Race and Manifest Destiny. The Origins of American Racial Anglo-Saxonism* (Cambridge, Mass. & London, 1981).

høje toldsatser. Man kan således hævde, at dette program havde som mål at gøre USA til en stærk moderne nationalstat i den europæiske tradition. Den anden vision blev forfægtet af den demokratiske Jeffersonian-Jacksonianske bevægelse, som mente, at et ægte demokrati måtte bygge på en befolkning af frie og selvstændige farmere. Jeffersonian-Jacksonian demokraterne frygtede den stærke statsmagt, som de mente ville blive domineret af særinteresser og undertrykke den almindelige borger, og de var derfor tilhængere af en begrænset centralstat, delstaternes selvbestemmelse («states' rights»), frihandel og fri jord. Således opstod den særlige amerikanske idé om, at egalitarisme – lige muligheder for alle – var afhængig af begrænset statsindblanding. Den Jeffersonian-Jacksonianske bevægelse frygtede de sociale følger af industrialiseringen og urbaniseringen, og at skabelsen af et storbyproletariat ville tvinge staten til at intervenere og dermed begrænse borgernes frihed. Deres løsning var derfor vestlig ekspansion; fri jord ville sikre, at der fortsat var mulighed for et samfund af frie og selvejende farmere uden statsindblanding. Denne agrar-myte dominerede amerikansk politik i første halvdel af 1800-tallet og betød, at USA forsøgte at holde liv i »the Cult of the Self-Made Man« ved hjælp af vestlig ekspansion frem for ved hjælp af statsreguleringer og intern national udvikling. Den politiske udvikling indebar imidlertid også, at idéen om USA som mulighedernes land, *the American Dream*, blev afhængig af fortsat vestlig ekspansion, *Manifest Destiny*.¹²

Opfattelsen af, at den vestlige ekspansion havde givet USA sin særlige identitet – individuelle muligheder, frihed og demokrati – kom i krise i 1890erne. I 1890 viste folketællingen, at hele vesten var bosat, og at der ikke mere eksisterede en pioner-grænse mellem civilisationen og vildniset. Hvis USA's særlige udvikling og identitet var skabt af den vestlige ekspansion, hvad ville der så nu ske med USA? For mange af samtidens iagttagere syntes den Jeffersonian-Jacksonianske bevægelses værste frygt at gå i opfyldelse. Århundredets sidste år var præget af stærke klassemodsatninger, social uro i storbyerne og radikalisme på landet. Store erhvervsforetagender («corporations») og truste dominerede økonomien, hindrede den fri konkurrence ved hjælp af unfair metoder og korrumpere det politiske system. Den lille iværksætter blev presset ud af markedet, og i begyndelsen af det nye århundrede var det kun omkring 5% af erhvervslivets ledere, der selv havde arbejdet sig op fra bunden. Mulighederne for den lille selvejerbonde, idealborgeren i den Jeffersonian-Jacksonianske vision, blev truet af jordspekulanter og

¹² Hietala, s. 3, 95-131; Stephanson, s. 15-18, 28-29; Cullen, s. 137-142.

agrarcorporations.¹³ Krisen førte til stigende statsreguleringer af det amerikanske samfund i det 20. århundrede (progressivismen, New Deal og the Great Society), og det syntes usandsynligt, at myten om American Exceptionalism kunne overleve. Alligevel har myten med visse ændringer vist sig overraskende holdbar i den amerikanske kultur og selvforståelse. *The American Dream*, som i 1776 havde handlet om retten til »life, liberty, and the pursuit of happiness«, nedtonede i løbet af det 20. århundrede det individualistiske aspekt og kom i stigende grad til at handle om retten til at forbruge.¹⁴ *Manifest Destiny* blev i forbindelse med den spansk-amerikanske krig i 1898 udbredt til at omfatte hele verden: Det var nu USA's mission at bringe frihed og kristen civilisation til resten af verden. Ifølge denne myte eller selvforståelse var USA's udenlandske interventioner ikke imperialistiske, da det var USA's opgave at hjælpe de fremmede lande med at blive frie og selvstændige.¹⁵ Årsagen til, at myten om den særlige amerikanske civilisation har overlevet i den amerikanske selvforståelse, hænger nok sammen med, som foreslået af Sacvan Bercovitch, at myten giver det fragmenterede amerikanske samfund en fælles national identitet.¹⁶

Videnskabeliggørelsen af American Exceptionalism: Fra Frontier-tese til konsensus-ideologi

Det professionaliserede historikerfag, der opstod i slutningen af 1800-tallet, overtog på mange måder de nationale myters identitetsskabende funktion. Det er da også iøjnefaldende, at den første videnskabelige fremstilling af American Exceptionalism blev formuleret, netop som de nationale myter var i krise.

Frederick Jackson Turners »Frontier-tese«, som han præsenterede i foredraget »The Significance of the Frontier in American History« i 1893, var i bund og grund en videnskabelig udgave af den Jeffersonian-Jacksonianske myte om, at den vestlige ekspansion var forudsætningen

¹³ David M. Wrobel, *The End of American Exceptionalism. Frontier Anxiety From the Old West to the New Deal* (Lawrence, Kansas, 1993), s. 3-41; Wylie, s. s. 108-110, 144-146.

¹⁴ Gary Cross, *An All-Consuming Century. Why Consumerism Won in Modern America* (New York, 2000), s. 10. Se også Cullen, s. 133-184, og Christopher Lasch, *The Culture of Narcissism. American Life in an Age of Diminishing Expectations* (New York, 1979). For individualismens krise, se: David Riesman with Nathan Glazer and Ruel Denney, *The Lonely Crowd. A Study of the Changing American Character* (New Haven & London (1950), 1969); David Riesman, *Individualism Reconsidered* (New York, 1955).

¹⁵ Stephanson, s. 66-129; Michael H. Hunt, *Ideology and U.S. Foreign Policy* (New Haven & London, 1987), s. 36-45.

¹⁶ Sacvan Bercovitch, *The Puritan Origins of the American Self* (New Haven & London, 1975).

for det amerikanske samfunds muligheder og demokrati. Turner bliver almindeligvis betegnet som en af de progressive historikere, der dominerede forskningen i første halvdel af det 20. århundrede. Historiografer har for det meste hæftet sig ved, at de progressive historikere var præget af de sociale og politiske konflikter, der var fulgt i kølvandet på industrialiseringen. De var for manges vedkommende samfundskritiske, og de ville bruge historieforskningen i samtidens politiske debat. Men som påpeget af John Higham, så lå opfattelsen af American Exceptionalism implicit i de progressive historikers værker: Deres fremstillinger gik ud fra, at der fandtes en fælles amerikansk identitet, og ifølge deres historiesyn handlede den amerikanske historie om, at folket gennem en række af konflikter med eliten bevægede sig mod en stadig højere civilisation; den nok vigtigste progressive syntese, skrevet af Charles og Mary Beard, hed da også *The Rise of American Civilization*.¹⁷

Turner var ligesom flere af de progressive historikere fra midtvesten, og han var optaget af den indflydelse, geografiske forhold havde på historien og samfundsinstitutionerne. Hans frontier-tese var tydeligvis formuleret som et opgør med den tidligere dominerende »germ«-teori om, at de amerikanske demokratiske institutioner stammede fra Tyskland (den såkaldte »Teutonic School«). I stedet slog Turner fast, at det var den vestlige ekspansion, der havde formet det amerikanske samfund: »The existence of an area of free land, its continuous recession, and the advance of American settlement westward, explain American development.«¹⁸ Den kontinuerlige ekspansion mod vest havde svækket båndene til England, styrket nationen og frembragt en særlig amerikansk udvikling: Mødet med vildmarkens udfordringer havde skabt den særlige amerikanske nationalkarakter, der var karakteriseret af individualisme, rastløshed og pragmatisme; i grænselandet var nybyggerne overladt til sig selv, og der voksede et stærkt lokaldemokrati frem; og endelig betød den frie jord, at der var muligheder for amerikanerne for at undslippe tidligere tiders ufrihed.¹⁹ Frontier-tesen er blevet udsat for stærk kritik af senere generationer: Det er således blevet fremført, at der var flere andre faktorer, der påvirkede USA's udvikling; at Turner ignorerede de negative konsekvenser af ekspansionen; at de fleste immigranter bosatte sig i byerne og aldrig kom i kontakt med Vesten; at det

¹⁷ John Higham, *History. Professional Scholarship in America* (Baltimore & London (1965), 1990), s. 192-194; John Higham, »The Future of American History«, *The Journal of American History*, Vol. 80, No. 4, March 1994, s. 1295-1309.

¹⁸ Frederick Jackson Turner, »The Significance of the Frontier in American History«, i: Frederick Jackson Turner, *The Frontier in American History* (New York (1920), 1962), s. 1.

¹⁹ *Ibid.*, s. 1-38.

faktisk kun var en lille del af den vestlige befolkning, der var selvejerbønder; at nybyggerne medbragte demokratiske traditioner, og at mange bebyggelser i Vesten var så kortvarige, at demokratiske institutioner ikke kunne slå rod; og at statsmagten og økonomiske interesser spillede en større rolle i ekspansionen end den individuelle nybygger.²⁰ Alligevel har denne version af American Exceptionalism overlevet, og den optager stadig historikerne. En årsag er nok, at den ligesom enhver anden national myte indeholder en kerne af sandhed. Senere forskning tyder således på, at den vestlige ekspansion betød billig jord og ressourcer og høje lønninger til arbejderne i storbyerne. Samtidig kan det ikke afvises, at ekspansionen styrkede demokratiet (de nye vestlige stater havde mere demokratiske forfatninger end de gamle stater) og medførte en højere social og geografisk mobilitet end i Europa. Men endnu vigtigere er det nok, som påpeget af Inga Floto, at frontier-tesen griber så dybt ind i den amerikanske selvforståelse, da den er den amerikanske myte.²¹

American Exceptionalism-opfattelsen havde sin storhedstid inden for historiefaget i årene efter 2. Verdenskrig. Den nye generation af historikere var påvirket af erfaringerne med nazismen og kommunismen, som betød, at mange intellektuelle mistede deres tro på ideologierne. Den økonomiske fremgang under og efter krigen genskabte tilliden til det kapitalistiske system og satte spørgsmålstegn ved nødvendigheden af grundlæggende ændringer. Samtidig udløste Den kolde Krig en søgen efter de fælles nationale værdier og idéer i kampen mod kommunismen. Denne udvikling medførte, at en række historikere, benævnt konsensus-historikerne, gjorde op med de progressive historikers fremstilling af USA's historie som en række af klassekonflikter og erstattede den med en beskrivelse af de fælles værdier.²² Konsensus-historikerne var enige om, at USA havde udviklet en særlig politisk kultur, der adskilte nationen fra Europa, og flere af dem var tydeligvis inspireret af Alexis de Tocquevilles *Democracy in America*, som efter mange års glemsel blev genudgivet i 1945.²³ Konsensushistorikernes program-

²⁰ Litteraturen om frontier-tesen er omfattende. For en god sammenfatning af kritikken se: Richard Hofstadter, *The Progressive Historians. Turner, Beard, Parrington* (Chicago (1968), 1979), s. 118-164. Se også: Ray Allen Billington, red., *The Frontier Thesis. Valid Interpretation of American History?* (New York, 1966); George Rogers Taylor, red., *The Turner Thesis. Concerning the Role of the Frontier in American History* (Boston, 1956).

²¹ Inga Floto, *Historie. Nyere og nyeste tid. Videnskabens historie i det 20. århundrede* (København, 1985), s. 48.

²² Om konsensushistorikerne generelt, se: Bernard Sternsher, *Consensus, Conflict, and American Historians* (Bloomington & London, 1975); Higham, *History*, s. 212-232; Floto, s. 158-165.

²³ Alexis de Tocqueville, *Democracy in America*, Vols. I-II (New York (1945), 1990).

erklæring kan siges at være Richard Hofstadters *The American Political Tradition and the Men Who Made It* fra 1948, hvor han opfordrede til en nytolkning af USAs politiske tradition, som skulle lægge vægten på »the common climate of American political opinion.«²⁴ Ifølge Hofstadter havde de politiske konflikter udspillet sig inden for rammerne af en fælles »capitalist culture«, der var karakteriseret af troen på nødvendigheden af ejendomsret, økonomisk individualisme og fri konkurrence.²⁵ Daniel Boorstin mente, at det særlige ved USA var dets politiske pragmatisme og fraværet af rigide teorier og ideologier. Dette skyldtes USA's økonomiske velstand, som havde betydet, at man ikke havde haft brug for at ændre de politiske institutioner.²⁶ David M. Potter fandt også forklaringen på USA's særlige udvikling i den økonomiske overflod. Den havde betydet, at USA havde udviklet en fælles succes-kultur præget af lige muligheder, laissez-faire og frihed.²⁷ Louis Hartz mente, at USA havde været domineret af en lockiansk liberal tradition karakteriseret af individualisme og en begrænset statsmagt. Det skyldtes, at USA i modsætning til Europa ikke havde haft en feudal fortid. Fraværet af et aristokrati og faste klassestrukturer havde betydet, at amerikanerne hverken havde udviklet en klassebevidsthed eller havde erfaringer med sociale revolutioner. Dertil kom, at de uden middelalderens korporative system heller ikke havde tradition for kollektive løsninger eller den stærke statsmagt. Med en formulering fra de Tocqueville, amerikanerne var »born equal« og uden klasseforskelle, og USA's velstand havde gjort farmerne og arbejderne til småentreprenører.²⁸ Som det fremgår, beskrev konsensushistorikerne en særlig amerikansk politisk kultur domineret af det frie marked, individualisme og økonomisk velstand. Man kunne derfor nemt få det indtryk, at de hyldede og retfærdiggjorde det amerikanske samfund, hvad nogen da også har taget dem til indtægt for. Bortset fra Boorstin forholdt forfatterne sig imidlertid ikke ukritiske til denne American Exceptionalism, og de pegede for eksempel på tendensen til konformisme og den udbredte usikkerhed og angst

²⁴ Richard Hofstadter, *The American Political Tradition and the Men Who Made It* (New York, 1948), s. vii.

²⁵ Ibid., s. viii.

²⁶ Daniel J. Boorstin, *The Genius of American Politics* (Chicago & London, 1953).

²⁷ David M. Potter, *People of Plenty. Economic Abundance and the American Character* (Chicago & London, 1954).

²⁸ Louis Hartz, *The Liberal Tradition in America. An Interpretation of American Political Thought Since the Revolution* (San Diego, New York & London (1955), 1991). Konsensusopfattelsen af en særlig amerikansk nationalkarakter præget af fælles værdier som individualisme, laissez-faire, egalitarisme er videreført i Russell B. Nye, *This Almost Chosen People. Essays in the History of American Ideas* (East Lansing, Michigan, 1966) og Seymour Martin Lipset, *American Exceptionalism. A Double-Edged Sword* (New York & London, 1996).

(»anxiety«) i en kultur, der lagde så stor vægt på personlig succes og »upward mobility«.

Dekonstruktionen af American Exceptionalism

Fra slutningen af 1960erne blev konsensus-opfattelsen udsat for stigende kritik blandt en ny generation af historikere. Årsagen til denne revision af USA's historie skal nok findes i den række af kriser, som det amerikanske samfund gennemlevede i 1960-70erne, og som syntes at sætte spørgsmålstegn ved den dominerende amerikanske selvforståelse. Genopdagelsen af fattigdommen, raceoptøjer, studenteroprøret, mord på politiske ledere og Watergate-skandalen viste, at det amerikanske samfund var præget af dybe konflikter og uløste sociale problemer. For mange i og uden for USA var Vietnam-krigen et bevis på, at USA havde udviklet sig til en imperialistisk stormagt. Den økonomiske krise efter 1973 tydede på, at der var grænser for vækst, og at USA ikke kunne blive ved med at ekspandere og producere sig ud af problemerne. I det hele taget forekom det mange, at USA ikke mere var exceptionel, men at nationen var tynget af de samme problemer som resten af verden. Midt i denne udvikling voksede en ny historiker-generation frem, der, som påpeget af Carl Degler, i et stigende antal blev rekrutteret fra arbejderklassen og blandt de etniske minoriteter, og som derfor så med mere kritiske øjne på det amerikanske samfund. De nye historikere, kaldet »New Left«, var inspireret af samfundsvidenskaberne og marxistisk tænkning, ligesom deres progressive forfædre så de USA's historie som konfliktfyldt, men de delte ikke forgængernes fremskridtstro. De så et USA præget af en »corporate order«, hvor statsmagten intervererede i krisetider for at beskytte det kapitalistiske system.²⁹

Generelt kritiserede de nye historikere konsensus-skolen for at have konstrueret en kunstig fælles kultur, der ignorerede USA's konflikter og modsætninger. Efter 1960erne undgik de fleste historikere derfor at beskæftige sig med emner som national karakter eller identitet.³⁰ Argumenterne mod American Exceptionalism-opfattelsen kan opdeles i fem

²⁹ Carl N. Degler, »Modern American Historiography«, i: Michael Bentley, red., *Companion to Historiography* (London & New York, 1997), s. 709-727; Irwin Unger, »The «New Left» and American History: Some Recent Trends in United States Historiography«, *American Historical Review*, Vol. LXXII, No. 4, July 1967, s. 1237-1263; Irwin Unger, *Beyond Liberalism: The New Left Views American History* (Waltham, Mass. & Toronto, 1971); Floto, s. 165-174; Higham, *History*, s. 235-264.

³⁰ En af undtagelserne var Michael Kammen, *People of Paradox. An Inquiry Concerning the Origins of American Civilization* (New York & Toronto (1972), 1980), der beskrev den særlige amerikanske identitet som et resultat af blandingen af impulser udefra og hjemlige forhold.

hovedtemaer. For det første blev det fremført, at konsensus-historikerne overdrev forskellene mellem USA og omverdenen og ignorerede fælles-trækkene. Laurence Veysey hævdede således i en indflydelsesrig artikel, at USA i begyndelsen muligvis havde adskilt sig fra den vestlige verden på grund af den vestlige ekspansion og den frie jord, men at det i takt med industrialiseringen havde mistet sit særpræg. USA's historie skulle således rettelig ses som en integreret del af den globale moderniseringsproces, og Veyseys dom over American Exceptionalism-opfattelsen var nådesløs: »American uniqueness in certain respects during relatively brief periods of the increasingly remote past no longer matters much except as a curiosity.«³¹ Der var derfra ikke langt til at hævde, at nationalstaten var en konstruktion og American Exceptionalism en ideologi, der skulle legitimere den herskende klasses hegemoni. Forskere som Akira Iriye og Ian Tyrrell opfordrede derfor til, at man opgav studiet af nationalstaten og i stedet fokuserede på transnational eller global historie. Det ville give mulighed for at afdække de processer, institutioner og idéer, der var fælles for den moderne historie. Et sådant perspektiv ville, med Ian Tyrrells formulering, gøre American Exceptionalism meningsløs og ville anskue USA's historie som »a variation on transnational themes.«³²

For det andet var de nye historikere optaget af socialhistorie, og fra 1960erne væltede det frem med studier af etniske minoriteter, sorte, indianere, kvinder og arbejdere (og det blev næsten normen, at historiske monografier havde »race, gender and class« med i undertitlen).³³ Denne nye forskning gav megen ny viden om befolkningsgrupper, som stort set havde været ignoreret i fortællingen om den fælles (hvide mandlige) kultur, og den gav dem så at sige deres historie tilbage. Socialhistorien viste, hvor sammensat og forskelligartet det amerikanske samfund havde været, og den gjorde det nødvendigt for historikere som Joyce Appleby og David W. Noble at opgive American Exceptionalism og forestillingen om en fælles national historie.³⁴ Konsekvensen af

³¹ Laurence Veysey, »The Autonomy of American History Reconsidered«, *American Quarterly*, Vol. 31, No. 4, Fall 1979, s. 455-477.

³² Ian Tyrrell, »AHR Forum. American Exceptionalism in an Age of International History«, *American Historical Review*, Vol. 96, No. 4, October 1991, s. 1031-1055 (citat fra s. 1038); Akira Iriye, »The Internationalization of History«, *American Historical Review*, Vol. 94, No. 1, February 1989, s. 1-10. For et eksempel på en sådan tilgang til beskrivelsen af USA, se: Russell Duncan & Clara Juncker, red., *Transnational America. Contours of Modern US Culture* (Copenhagen, 2004).

³³ Degler, »Modern American Historiography«, s. 712-725.

³⁴ Joyce Appleby, »Recovering America's Historic Diversity«, i: Dale Carter, red., *Marks of Distinction: American Exceptionalism Revisited* (Aarhus, 2001), s. 24-42; David W. Noble, *The Death of a Nation. American Culture and the End of Exceptionalism* (Minneapolis & London, 2002), s. 250-286.

denne tilgang var, at den amerikanske historieforskning fragmenterede i detailstudier og mistede den overordnede fortælling om USA. Forsøg på at inddrage socialhistorien i en ny national historie, som Peter N. Carroll og David W. Nobles *The Free and the Unfree*,³⁵ førte nærmest til, at socialhistorien blev påhæftet den klassiske politiske kronologi, i stedet for etableringen af en ny syntese. For det tredje argumenterede blandt andre Richard J. Ellis for, at USA ikke havde haft én fælles politisk kultur men en række konkurrerende kulturer. Inspireret af antropologen Mary Douglas beskrev han de amerikanske traditioner for individualisme, egalitarisme, fatalisme, hierarki og ensomhed.³⁶ For det fjerde afviste den nye forskning i revolutionstiden Louis Hartz' tese om, at USA fra begyndelsen havde været domineret af en lockiansk liberalisme. Ifølge Bernard Bailyn, Gordon S. Wood og andre var den amerikanske opinion i stedet domineret af en »republican« ideologi, som var inspireret af den engelske radikale opposition. »Republicanism« fordrede, at borgerne satte almenvældets tarv over den enkeltes interesser, idet republikken kun kunne overleve med et retskaffent (»virtuous«) og offervilligt folk, og at borgerne forblev årvågne over for trusler mod denne »republican character«. Dette tydede således på, at USA ikke altid havde haft en individualistisk-kapitalistisk kultur.³⁷ Denne »republican synthesis« var tydeligvis populær hos de nye historikere, og den blev brugt til at hævde, at der havde eksisteret anti-liberalistiske strømninger blandt mange forskellige grupper i forskellige perioder af USA's historie.³⁸ For det femte gik tilhængerne af »New Western History« til frontalangreb på kernen i American Exceptionalism, Turners frontier-tese. Ifølge Patricia Nelson Limerick og andre var frontier-området ikke et område, hvor civilisationen mødte vildmarken, og hvorfra demokrati, lighed og muligheder bredte sig til resten af nationen. I »the New Western«-historikernes optik var ekspansionen et udtryk for den vestlige imperialismes erobring, undertrykkelse og udbytning af andre fol-

³⁵ Peter N. Carroll & David W. Noble, *The Free and the Unfree. A New History of the United States*. 2nd ed. (Harmondsworth (1977), 1988).

³⁶ Richard J. Ellis, *American Political Cultures* (New York & Oxford (1993), 1996).

³⁷ Robert E. Shalhope, »Toward a Republican Synthesis: The Emergence of an Understanding of Republicanism in American Historiography«, *William and Mary Quarterly*, 3rd Series, Vol. 29, No. 1, January 1972, s. 49-80; Robert E. Shalhope, »Republicanism and Early American Historiography«, *William and Mary Quarterly*, 3rd Series, Vol. 39, No. 2, April 1982, s. 334-356; Bernard Bailyn, *The Ideological Origins of the American Revolution* (Cambridge, Mass. (1967), 1976); Gordon S. Wood, *The Creation of the American Republic 1776-1787* (Chapel Hill & London (1969), 1998); Gordon S. Wood, *The Radicalism of the American Revolution* (New York (1991), 1993).

³⁸ Daniel T. Rodgers, »Republicanism: The Career of a Concept«, *The Journal of American History*, Vol. 79, No. 1, June 1992, s. 12-38.

keslag. De tegnede et mere komplekst billede af Vesten ved at inddrage etniske minoriteter, de understregede de negative konsekvenser for områdets indbyggere og natur, og de betvivlede, at ekspansionen havde styrket individualismen og amerikanernes muligheder.³⁹ I begyndelsen af 1990erne forekom American Exceptionalism-opfattelsen således at være godt og grundigt begravet. Der var sat alvorlige spørgsmålstegn ved to af hovedhjørnestenene, Turners frontier-tese og konsensushistorikernes liberalistiske tradition, og mange historikere havde helt forladt studiet af nationalstaten til fordel for transnational eller socialhistorie. Men som det vil være velkendt, sker der nogen gange det inden for historiefaget, at dødskløkkerne vækker de døde til live igen.

Fra »exceptionalism« til »different«

Fra begyndelsen af 1990erne viste historikere fra USA og Europa en ny interesse for American Exceptionalism, hvilket kom til udtryk i et stigende antal konferencer, antologier, artikler og monografier om emnet.⁴⁰ Der kan peges på flere mulige årsager til denne fornyede interesse. Den økonomiske vækst siden Reagan-æraen og afslutningen på Den kolde Krig førte til en fornyet amerikansk stolthed og genvakt patriotisme. Konservativt præsidenter som Ronald Reagan og George W. Bush har benyttet sig af exceptionalistisk retorik om USA som »a city on a hill« og dets særlige mission i verden.⁴¹ Inden for historiefaget kunne man samtidig spore en reaktion mod fagets fragmentering og en søgen efter »a framework«, som kunne give sammenhæng og mening til

³⁹ Patricia Nelson Limerick, »The American West: From Exceptionalism to Internationalism«, i: Melynn Stokes, red., *The State of U.S. History* (Oxford & New York, 2002), s. 285-306; Margaret Walsh, *The American West. Visions and Revisions* (Cambridge, 2005), s. 1-18; Patricia Nelson Limerick et al., »Western History: Why the Past May Be Changing«, i: Richard W. Etulain, red., *Does the Frontier Experience Make America Exceptional?* (Boston & New York, 1999), s. 105-128.

⁴⁰ Se f.eks. Byron E. Shafer, red., *Is America Different? A New Look at American Exceptionalism* (Oxford, 1991); David K. Adams & Cornelis A. van Minnen, red., *Reflections on American Exceptionalism* (Staffordshire, 1994); Elizabeth Glazer & Hermann Wellenreuther, red., *Bridging the Atlantic. The Question of American Exceptionalism in Perspective* (Washington DC & Cambridge, 2002); Deborah Madsen, *American Exceptionalism* (Edinburgh, 1998); Lipset, *American Exceptionalism*. For en anden tolkning af den nyeste historiografiske udvikling, se: Daniel T. Rodgers, »Exceptionalism«, i: Anthony Molho & Gordon S. Wood, red., *Imagined Histories. American Historians Interpret the Past* (Princeton, N.J., 1998), s. 21-40.

⁴¹ Hugh Heclo, »Ronald Reagan and the American Public Philosophy«, i: W. Elliot Brownlee & Hugh Davis Graham, red., *The Reagan Presidency. Pragmatic Conservatism & Its Legacies* (Lawrence, Kansas, 2003), s. 17-39; Peter Singer, *The President of Good and Evil. Taking George W. Bush Seriously* (London, 2004), s. 63.

de mange specialstudier.⁴² Den samme krise havde ramt American Studies-faget, hvor »the New Americanists« hævdede, at USA var en konstruktion, og at man i stedet burde undersøge, hvordan identiteter skabes på tværs af nationer og kulturer.⁴³ Det fik nogle amerikanister til at tage spørgsmålet om en fælles identitet og American Exceptionalism op til fornyet overvejelse.

Den nye forskning i American Exceptionalism deler flere fællestræk. For det første begrundede historikerne deres forskning med, at det er relevant og vigtigt at studere nationalstatens historie. Uanset om nationalstaten og national identitet er konstruktioner, sådan som New Left-historikerne hævdede, så eksisterede de i den virkelige verden og spillede vigtige roller. Nationalstaten har nok været den vigtigste politiske aktør i moderne historie, og nationalfølelse har påvirket, hvordan folk har ageret. For det andet opfordrede historikerne til komparative studier med andre lande. Dette ville afdække forskelle såvel som fællestræk, der så skulle undersøges og forklares. Derved undgik man også en af de fejkilder, som man hævdede, at tidligere exceptionalisme-forskning havde lidt under, nemlig at man havde studeret USA isoleret, hvilket havde en tendens til at bekræfte billedet af USA som særlig. For det tredje inkorporerede man New Left-historikernes kritik af konsensus-skolen og understregede, at den nye forskning skulle inddrage USA's forskelligheder og konflikter. Således ville man undgå at gentage fejltagelsen med at skabe en kunstig fælles kultur. For det fjerde var historikerne enige om at opgive udtrykket »exceptionalism« på grund af dets nationalistiske undertoner og erstatte det med »different«, anderledes. De pegede således på en række komparative studier, der viste, at USA på en række områder havde gennemgået en udvikling, der adskilte sig fra resten af den vestlige verden. For det femte var der en forståelse for, at man skulle adskille den konkrete virkelighed fra myten eller ideologien om American Exceptionalism. Uanset hvordan virkelighed så ud, så påvirkede myten, hvordan amerikanerne tænkte og handlede, og dermed var USA's selvforståelse vigtig i sig selv. Michael Kammen hævdede således, at ingen anden nation havde været så optaget af sin mening og mission som USA.⁴⁴ I det følgende vil fire områder eller

⁴² Carl N. Degler, »In Pursuit of an American History«, *American Historical Review*, Vol. 92, No. 1, February 1987, s. 7.

⁴³ Mark Luccarelli, »Re-Thinking American Studies for the 21st Century: A Critical Commentary«, *American Studies in Scandinavia*, Vol. 36, No. 1, Spring 2004, s. 17-30.

⁴⁴ Michael Kammen, »The Problem of American Exceptionalism: A Reconsideration«, *American Quarterly*, Vol. 45, No. 1, March 1993, s. 1-43. Se også: Michael McGerr, »The Price of the »New Transnational History««, *American Historical Review*, Vol. 96, No. 4, October 1991, s. 1056-1067; George M. Frederickson, »From Exceptionalism to Variabil-

temaer i USA's historie, som ifølge den nyeste forskning adskiller sig fra resten af verden, blive beskrevet kort. Det drejer sig om den sociale mobilitet, statsmagtens rolle, religionen og de politiske traditioner.

USA's anderledes historie

I 1980'erne genåbnede en række social- og arbejderhistorikere, nogle af dem marxistisk inspireret, den klassiske debat om, hvorfor USA aldrig har haft en stærk socialistisk tradition. Kort sagt hævdede de, at USA ikke havde været exceptionel, idet Europas arbejderbevægelse aldrig havde været så ensartet eller radikal, mens den amerikanske arbejderklasse ikke havde været så konservativ eller liberalistisk indstillet, som man tidligere havde påstået. Historikerne hævdede, at den amerikanske arbejderklasse under industrialiseringen frem til 1. Verdenskrig havde udviklet en klassebevidsthed (kaldet »workingclass republicanism«) i reaktion mod, at deres arbejdskraft blev en vare, og at de mistede indflydelse på deres arbejde. Når denne bevidsthed aldrig nåede at blive mobiliseret i stærke fagforeninger og et arbejderparti, skyldtes det arbejderklassens splittelse på grund af racemæssige og etniske modsætninger, de faglige og ufaglærte arbejderes modstridende interesser, det politiske systems strukturer og arbejdsgivernes, statens og domstolenes fagforeningsfjendskab. Især det sidste forhold blev fremhævet som forklaring på arbejderbevægelsens svage position og manglende politiske indflydelse.⁴⁵ Problemet med denne »new labor history« er imidlertid, at den underdriver forskellen på den socialistisk-inspirerede og pro-

ity: Recent Developments in Cross-National Comparative History«, *The Journal of American History*, Vol. 82, No. 2, September 1995, s. 587-604; Degler, »In Pursuit of an American History«, s. 1-12.

⁴⁵ Sean Wilentz, »Against Exceptionalism: Class Consciousness and the American Labor Movement, 1790-1920«, *International Labor and Working Class History*, No. 26, Fall 1984, s. 1-24; Ira Katznelson & Aristide R. Zolberg, red., *Working-Class Formation. Nineteenth Century Patterns in Western Europe and the United States* (Princeton, N.J., 1986), s. 3-41, 397-455; Eric Foner, »Why Is There No Socialism in the United States?«, *History Workshop*, Issue 17, Spring 1984, s. 57-80; Kim Voss, *The Making of American Exceptionalism. The Knights of Labor and Class Formation in the Nineteenth Century* (Ithaca & London, 1993); James R. Barrett, »Americanization From the Bottom Up: Immigration and the Remaking of the Working Class in the United States, 1880-1930«, *The Journal of American History*, Vol. 79, No. 3, December 1992, s. 996-1020; James Holt, »Trade Unionism in the British and U.S. Steel Industries, 1880-1914: A Comparative Study«, *Labor History*, Vol. 18, No. 1, Winter 1977, s. 5-35; Richard Oestreicher, »Urban Working-Class Political Behavior and the Theories of American Electoral Politics, 1870-1940«, *The Journal of American History*, Vol. 74, No. 4, March 1988, s. 1257-1286; Leon Fink, »The New Labor History and the Powers of Historical Pessimism: Consensus, Hegemony, and the Case of the Knights of Labor«, *The Journal of American History*, Vol. 75, No. 1, June 1988, s. 115-

statslige europæiske arbejderbevægelse og den individualistiske og anti-statslige amerikanske fagbevægelse. Som påpeget af John Patrick Diggins og andre, så er nytolkningen præget af social- og arbejderhistorikernes egen drøm om et antikapitalistisk samfund. De har en tendens til at romantisere arbejderne, og de overser, at arbejderne »republican«-retorik dækkede over, at de i høj grad forfulgte deres egne interesser og drømmen om et bedre liv. Ifølge disse kritikere havde Louis Hartz ret, når han havde beskrevet arbejderne som individualistiske småentreprenører.⁴⁶

Overfor »the new labor history« står en række forskningsresultater, der tyder på, at USA har haft en særegen økonomisk udvikling, der har medført større mobilitet og en stærkere individualistisk kultur end i den øvrige vestlige verden. Grundlaget for denne udvikling var den frie jord i vest, der tiltrak nybyggere, og som betød, at landbrugssektoren ekspanderede samtidig med industrialiseringen. Det førte trods immigrationen til mangel på arbejdskraft i industrien, hvilket udløste høje lønninger. Dette tvang industrien, som i forvejen var beskyttet af høje toldmure og et venligt erhvervsclima, til at effektivisere produktionen.⁴⁷ Denne udvikling medførte en højere levestandard og større mobilitet end i Europa. Landbrugsjorden var mere frugtbar i vesten, og den økonomiske vækst var større her end i resten af USA.⁴⁸ Ifølge Stephan Thernstrom oplevede omkring 40% af arbejderne i perioden 1880-1970 at avancere socialt, og 25% rykkede op i middelklassen. Det var en langt større andel end dem, der oplevede social tilbagegang, og denne »upward social mobility« var åbenbart højere end i Europa. Samtidig var det amerikanske samfund præget af en høj geografisk mobilitet, hvor omkring en tredjedel til halvdelen af indbyggerne i et givent område flyttede inden for en ti-års periode. Det var især arbejderne, der flyt-

136; Gerald Friedman, »Worker Militancy and Its Consequences: Political Responses to Labor Unrest in the United States, 1877-1914«, *International Labor and Working Class History*, No. 40, Fall 1991, s. 5-17; William E. Forbath, »The Shaping of the American Labor Movement«, *Harvard Law Review*, Vol. 102, No. 6, April 1989, s. 1111-1256.

⁴⁶ John Patrick Diggins, »AHR Forum. Comrades and Citizens: New Mythologies in American Historiography«, *American Historical Review*, Vol. 90, No. 3, June 1985, s. 614-638; Rowland Berthoff, »Writing a History of Things Left Out«, *Reviews in American History*, Vol. 14, No. 1, March 1986, s. 1-16; Gordon S. Wood, »Ideology and the Origins of Liberal America«, *William and Mary Quarterly*, 3rd Series, Vol. 44, No. 3, July 1987, s. 628-640.

⁴⁷ Peter Temin, »Free Land and Federalism: American Economic Exceptionalism«, i: Shafer, red., *Is America Different?*, s. 71-93.

⁴⁸ David W. Galenson and Clyne L. Pope, »Economic and Geographic Mobility on the Farming Frontier: Evidence from Appanoose County, Iowa, 1850-1870«, *The Journal of Economic History*, Vol. XLIX, No. 3, September 1989, s. 635-655.

tede for at finde bedre muligheder, og den permanente eksistens af dette »floating proletariat« understregede de vanskeligheder, fagbevægelsen havde med at organisere arbejderne. Ifølge Thernstrom kan disse forhold bidrage til at forklare den manglende klassebevidsthed og den stærke individualisme blandt USA's arbejdere.⁴⁹ Herbert G. Gutman har også understreget, at der i 1800-tallet var så mange lokale fabrikker, der var startet på bunden og havde arbejdet sig op, at det må have bekræftet »rags-to-riches«-myten blandt arbejderne.⁵⁰ Der er således grund til at antage, at USA's særlige økonomiske udvikling betød, at den amerikanske arbejderklasse udviklede sig anderledes end den europæiske på grund af de mange muligheder, den høje levestandard, fraværet af en klassebevidsthed og en stærk individualisme.

Denne individualistiske kultur har bidraget til et andet særligt træk ved USA's historie – den svage statsmagt. USA opstod som en selvstændig nation ved opgøret med den fjerne centralmagt i London. Den republikanske ideologi, som dominerede kolonierne omkring uafhængigheden, så Londons forsøg på at inddrive skatter og afgifter i Amerika efter 1760 som en sammensværgelse mod koloniernes frihed. Idéen om, at statsmagten var i fare for at falde i hænderne på korrupte interesser, som ville slavebinde koloniernes frie bønder, var udbredte i kolonierne.⁵¹ Den amerikanske forfatning var derfor indrettet med det formål at beskytte borgernes frihed ved at splitte statsmagten op i konkurrerende institutioner, der kunne holde hinanden i skak (»checks-and-

⁴⁹ Stephan Thernstrom, *The Other Bostonians. Poverty and Progress in the American Metropolis 1880-1970* (Cambridge, Mass., 1970); *ibid.*, »Urbanization, Migration, and Social Mobility in Late Nineteenth-Century America«, i: Barton Bernstein, red., *Towards a New Past: Dissenting Essays in American History* (New York (1967), 1969), s. 158-175; *ibid.*, »Socialism and Social Mobility«, i: John H. M. Laslett & Seymour Martin Lipset, red., *Failure of a Dream? Essays in the History of American Socialism* (Garden City, N.Y., 1974), s. 509-527. Kritikere af Thernstrom har peget på usikkerhederne i det statistiske materiale, og at mange arbejdere var mere interesseret i social sikkerhed end »upward mobility«. Se f.eks.: James A. Henretta, »The Study of Social Mobility: Ideological Assumptions and Conceptual Bias«, *Labor History*, Vol. 18, No. 2, Spring 1977, s. 165-178; Howard P. Chudacoff, »Success and Security: The Meaning of Social Mobility in America«, *Reviews in American History*, Vol. 10, No. 4, December 1982, s. 101-112; Laurence Veysey, »The »New« Social History in the Context of American Historical Writing«, *Reviews in American History*, Vol. 7, No. 1, March 1979, s. 1-12.

⁵⁰ Herbert G. Gutman, »The Realities of the Rags-to-Riches »Myth«. The Case of the Paterson, New Jersey, Locomotive, Iron, and Machinery Manufacturers, 1830-1880«, i: Herbert G. Gutman, *Work, Culture & Society in Industrializing America. Essays in American Working-Class and Social History* (New York (1966), 1977), s. 211-233.

⁵¹ Bailyn, *The Ideological Origins of the American Revolution*; Bernard Bailyn, *The Origins of American Politics* (New York, 1968); Gordon S. Wood, »Conspiracy and the Paranoid Style: Causality and Deceit in the Nineteenth Century«, *William and Mary Quarterly*, 3rd Series, Vol. 39, No. 3, July 1982, s. 401-441.

balances«), og ved at garantere borgernes rettigheder over for statsmagten (»bill of rights«).⁵² Ifølge den Jeffersonian-Jacksonianske tænkning byggede demokrati og egalitarisme (lige muligheder) på et samfund bestående af frie selvejerbønder, mens en stærk stat ville blive domineret af særinteresser, der ville undergrave demokratiet. Dette betød, at amerikansk politisk kultur har set en begrænsning af statens magt som en forudsætning for demokrati og egalitarisme, mens man i Europa har set den stærke stat som garant for borgernes velfærd.⁵³ Mistro mod staten, sammensværgelsesteorier og populisme er således vigtige træk i den amerikanske politiske kultur og historie.⁵⁴ USA's statsmagt var decentraliseret og fragmenteret frem til det 20. århundrede, hvilket også skyldtes fraværet af ydre fjender, den amerikanske økonomis succes og den stærke individualistiske kultur.⁵⁵ Denne udvikling har betydet, at den amerikanske stat har adskilt sig afgørende fra andre vestlige demokratier, idet den har udgjort en væsentlig mindre del af den samlede økonomi (35% af bruttonationalproduktet mod 44%), og den har efter 2. Verdenskrig brugt forholdsvis flere ressourcer på militæret end socialektoren.⁵⁶ Et særligt træk ved amerikansk historie er det forhold, at den svage stat har efterladt et magtvakuum, der er blevet fyldt ud af organiserede private interesser. Sammenlignet med Europa har den amerikanske stat spillet en mindre rolle på arbejdsmarkedet og har tilladt konflikter at udvikle sig. Det har betydet, at det amerikanske erhvervsliv i langt højere grad har været i stand til at hindre fagbevægelsens indflydelse.⁵⁷ Den svage stat har også givet anledning til den særlige amerikanske tradition, *vigilantism*, hvor borgerne i et lokalområde organiserede sig i formelle komitéer og tog loven i egen hånd.⁵⁸

⁵² Daniel Bell, »The »Hegelian Secret«: Civil Society and »American Exceptionalism«, i: Shafer, red., s. 46-70.

⁵³ Aaron Wildansky, »Resolved, That Individualism and Egalitarianism Be Made Compatible in America: Political-Cultural Roots of Exceptionalism«, i: Shafer, red., s. 116-137.

⁵⁴ Garry Wills, *A Necessary Evil. A History of American Distrust of Government* (New York, 1999); Michael Kazin, *The Populist Persuasion. An American History* (New York, 1995).

⁵⁵ Charles Lockhart, *The Roots of American Exceptionalism. Institutions, Culture and Politics* (New York & Houndmills, Basingstoke, 2003), s. 1-19; Sidney Fine, *Laissez-Faire and the General-Welfare State. A Study of Conflict in American Thought, 1865-1901* (Ann Arbor & London, 1956).

⁵⁶ Richard Rose, »How Exceptional is the American Political Economy?«, *Political Science Quarterly*, Vol. 104, No. 1, Spring 1989, s. 91-115.

⁵⁷ Sanford M. Jacoby, »American Exceptionalism Revisited: The Importance of Management«, i: Sanford M. Jacoby, red., *Masters to Managers. Historical and Comparative Perspectives on American Employers* (New York, 1991), s. 173-200.

⁵⁸ Richard Maxwell Brown, *Strain of Violence. Historical Studies of American Violence and Vigilantism* (Oxford & New York (1975), 1977); *ibid.*, *The South Carolina Regulators* (Cambridge, Mass., 1963); Leonard Richards, *»Gentlemen of Property and Standing«* (London (1970), 1971).

Trods udvidelsen af forbundsstaten i det 20. århundrede har det civile samfund og de frivillige organisationer spillet en større rolle i USA end i Europa.

Historikerne er også i stigende grad blevet opmærksom på, at USA har adskilt sig fra resten af den vestlige verden på det religiøse område. Mens andelen af befolkningen, der har et religiøst tilhørsforhold, er faldet i de fleste vestlige lande i takt med moderniseringsprocessen, er den steget i USA. Ifølge de mest sikre tal er procentandelen for religiøst tilhørsforhold steget fra blot 17% ved uafhængigheden i 1776 til 62% i 1980.⁵⁹ Historikerne har peget på en række årsager til denne særlige amerikanske udvikling. De puritanske idéer om Amerikas særlige pagt med Gud har influeret amerikansk tænkning. Det britiske kolonistyre indførte religionsfrihed for at tiltrække immigranter, og forfatningens bestemmelse om adskillelse mellem kirke og stat har ført til konkurrence mellem kirkesamfundene om at tiltrække troende. De store vækkelser omkring uafhængighedskrigen var populære på grund af deres individualistiske og demokratiske budskaber, og de udløste en stigende tilslutning til evangelistisk-protestantiske kirkeretninger. Religionen har også spillet en terapeutisk rolle: Den har givet identitet til immigranterne, den har fungeret som samlingspunkter i et fragmenteret og mobilt samfund, og den har givet mening til middelklassens forstadsliv efter 2. Verdenskrig. Endelig har den fundamentalistiske protestantisme vundet tilhængere på grund af dens reaktion mod sekulariseringen og hvad nogen har set som statens angreb på religionsfriheden siden 1960'erne.⁶⁰

Den stærke religiøsitet har påvirket USA's historie på flere måder. Som tidligere nævnt har religiøse tanker inspireret og formet USA's nationale myter og derved amerikanernes selvforståelse. Både *American Dream* og *Manifest Destiny* er blevet anskuet som udtryk for Guds vilje, og kirkerne har spillet en væsentlig rolle i udbredelsen af myterne. Dermed har religionen bidraget til at retfærdiggøre individualismen og

⁵⁹ Roger Finke and Rodney Stark, »Church Membership Has Increased Throughout American History, Especially in the Most Demanding Groups«, i: Patrick Allitt, red., *Major Problems in American Religious History* (Boston & New York, 2000), s. 14.

⁶⁰ Jon Butler, »Jack-in-the Box Faith: The Religion Problem in Modern American History«, *The Journal of American History*, Vol. 90, No. 4, March 2004, s. 1357-1378; Mark A. Noll, *Religion & American Politics. From the Colonial Period to the 1980s* (New York & London, 1980); Mark A. Noll, »The Evangelical Surge and the Significance of Religion in the Early United States, 1783-1865«, i: Stokes, red., *The State of U.S. History*, s. 93-114; Nancy T. Ammerman, »North American Protestant Fundamentalism«, i: Martin E. Marty & R. Scott Appleby, red., *Fundamentalisms Observed* (Chicago & London, 1991), s. 1-65. For en general oversigt se, Edwin Gaustad & Leigh Schmidt, *The Religious History of America*, rev. ed. (New York, 2002).

USA's mission i verden. Religionen har også haft en afgørende indflydelse på USA's politiske udvikling og politiske kultur. I 1800-tallet delte vælgerne sig efter etno-religiøse tilhørsforhold,⁶¹ og efter 2. Verdenskrig har race og religion været bestemmende for, hvor vælgerne har sat deres kryds.⁶² Religionen har været drivkraften bag en række folkelige bevægelser, såsom de protestantiske »social gospel«-reformatorer omkring 1900, katolske aktivisters ledende rolle i organiseringen af de ufaglærte i 1930erne og de sorte kirkers involvering i borgerretsbevægelsen, og det kristne højre har haft en stigende politisk indflydelse på det republikanske parti siden 1970erne.⁶³ Amerikansk historie har i perioder været præget af nypuritanske moralske korstog mod forskellige former for synd: Slaveri, alkohol, pornografi, »white slavery« og abort. Undertiden, som i forbudstiden, har de moralske korstog grebet dybt ind i befolkningens levevis og har øget statsmagtens autoritet.⁶⁴

For det fjerde har den nyere forskning argumenteret for, at USA's politiske tradition har adskilt sig fra de øvrige vestlige demokratier. Hvor konsensus-historikerne hævdede, at USA havde en særegen liberal tradition, så hævder flere nu, at USA's dominerende politiske tradition har været konservativ. En side af dette emne er selvfølgelig spørgsmålet om, hvorfor socialismen og venstrefløjten har været så svage i USA. Sociologerne Seymour Martin Lipset og Gary Marks har således argumenteret for, at USA har udviklet en exceptionel politisk tradition, idet det er det eneste vestlige demokrati, hvor der ikke har været et stærkt arbejderparti. Dette forklarer de med det amerikanske samfunds kulturelle værdier, det politiske systems struktur, arbejderklassens fragmentering og de amerikanske socialisters dogmatiske indstilling.⁶⁵ Inspireret af den konservative fremgang siden 1960erne har John Micklethwait og Adrian Wooldridge genopdaget Daniel Boorstin's tese om en amerikansk konservativ tradition. Den amerikanske revolution var et forsvar af borgernes traditionelle rettigheder overfor den tyranniske stat, forfatningen var et konservativt forsøg på at begrænse statens muligheder, og den amerikanske borgerkrig var for begge parter et forsvar af forfatningen (Nordens føderalisme mod Sydens »states' rights«).

⁶¹ Robert P. Swierenga, »Ethnoreligious Political Behavior in the Mid-Nineteenth Century: Voting, Values, Cultures«, i: Noll, red., s. 146-171.

⁶² Butler, s. 1370-1371.

⁶³ William Martin, *With God on Our Side. The Rise of the Religious Right in America* (New York (1996), 2005).

⁶⁴ James A. Morone, *Hellfire Nation. The Politics of Sin in American History* (New Haven & London, 2003).

⁶⁵ Seymour Martin Lipset and Gary Marks, *It Didn't Happen Here. Why Socialism Failed in the United States* (New York & London (2000), 2001).

USA's historie har været domineret af værdier som laissez-faire, privat ejendomsret og individuel frihed, og reformperioder som New Deal i 1930'erne og the Great Society i 1960'erne var kortvarige og moderate. Ifølge Micklethwait og Wooldridge kan man således tale om et konservativt konsensus i amerikansk historie, men det er en særlig amerikansk form for konservatisme: Det er en populistisk massebevægelse, den er stærkt liberalistisk-individualistisk præget, den er yderst fjendtlig indstillet til statsmagten, og den er generelt fremskridtsoptimistisk og fremadskuende. Således er den exceptionelle amerikanske konservatisme en blanding af klassisk liberalisme og traditionel konservatisme.⁶⁶ Den stærke konservative dominans i USA de seneste år har da også betydet, at flere historikere er begyndt at forske i amerikansk konservatisme og dens særlige træk. Et af de gennemgående træk i denne nye forskning er beskrivelsen af den konservative bevægelses sammensatte natur og ofte modsatrettede strømninger og idéer.⁶⁷ Således tegner den nyere komparative forskning et billede af en anderledes amerikansk udvikling, præget af individualisme, antistatisme, religiøsitet og konservatisme – alle i særlige amerikanske udgaver, formet af Amerikas geografi, historie og kultur.

USA splittet: På vej mod neo-exceptionalisme eller neo-New Left?

Det er usikkert, hvilken langtidseffekt angrebene på World Trade Center og Pentagon den 11. september 2001, den efterfølgende krig mod terror og krigen i Irak vil have på den amerikanske selvforståelse og på historikernes syn på American Exceptionalism. I første omgang førte terrorangrebene til national samling, patriotisme og opbakning til traditionelle amerikanske værdier. Dette afspejlede sig også i debatten om USA's nationale identitet, hvor Samuel Huntington definerede USA som en »settler nation«, præget af angel-saksiske værdier, som imidlertid nu var under pres fra den mexicanske indvandring.⁶⁸ Alan Wolfe

⁶⁶ John Micklethwait and Adrian Wooldridge, *The Right Nation. Why America Is Different* (London, 2004).

⁶⁷ Pionerværket er George H. Nash, *The Conservative Intellectual Movement in America Since 1945* (Wilmington, Delaware (1976), 1998). Se også: Charles W. Dunn & J. David Woodward, *The Conservative Tradition in America* (Lanham, Maryland, 2003); Peter Berkowitz, red., *Varieties of Conservatism in America* (Stanford, California, 2004); Gregory L. Schneider, red., *Conservatism in America since 1930* (New York & London, 2003); Jonathan M. Schoenwald, *A Time For Choosing. The Rise of Modern American Conservatism* (Oxford & New York, 2001); Mary C. Brennan, *Turning Right in the Sixties. The Conservative Capture of the GOP* (Chapel Hill & London, 1995); Niels Bjerre-Poulsen, *Right Face. Organizing the American Conservative Movement 1945-65* (Copenhagen, 2002).

⁶⁸ Samuel Huntington, *Who Are We? America's Great Divide* (New York, 2004).

bekræftede også American Exceptionalism-opfattelsen, da han beskrev, hvordan forestillingen om national storhed havde formet USA's historie.⁶⁹ Men efter det umiddelbare chok over angrebene var taget af, vendte amerikanerne tilbage til den kulturelle og ideologiske splittelse, der kendetegnede valgene i 2000 og 2004. Bush-administrationens indenrigs- og udenrigspolitiske reaktion på udfordringen fra de militante muslimer har udløst kritik blandt amerikanerne, hvilket har ført til en »neo-New Left« kritik blandt historikerne. Anatol Lieven beskrev, hvordan den amerikanske nationalisme i perioder førte til chauvanisme og intolerance,⁷⁰ og flere historikere har forklaret Bush-administrationens udenrigspolitik som en del af USA's imperialistiske tradition, der startede med Manifest Destiny-myten.⁷¹ Det er derfor tvivlsomt, om krigen mod terror vil føre til enighed om en ny Exceptionalisme-tolkning af USA's historie, selvom angrebene har ført til en søgen efter USA's nationale identitet og fælles værdier, ligesom i begyndelsen af Den kolde Krig. Snarere vil det amerikanske samfunds polarisering betyde, at de to modstridende syn på USA's historie – dem, der hylder USA, og dem, der kritiserer USA – fortsat vil stå stejlt overfor hinanden.

Konklusion

Historikernes tolkninger af American Exceptionalism har været stærkt formet af deres samtid og deres historiesyn, men trods deres svagheder har de alle bidraget til vores viden om det amerikanske samfunds udvikling. Frederick Jackson Turner og hans disciple overdrev betydningen af »the frontier«, som ikke kan forklare hele USA's udvikling. Men senere forskning har bekræftet, at USA oplevede en særlig økonomisk udvikling på grund af den vestlige ekspansion, som lagde grunden til den amerikanske velstand og individuelle muligheder. Konsensus-historikerne overdrev homogeniteten af den liberale tradition og underdrev betydningen af politiske konflikter og udbredelsen af antiliberale strømninger som republicanism. Men flere studier har bekræftet, at politiske værdier som individualisme, populisme og laissez-faire er dybt forankret i den amerikanske politiske tænkning – hvad enten de så kan

⁶⁹ Alan Wolfe, *Return to Greatness: How America Lost Its Sense of Purpose and What It Needs to Do to Recover It* (2005).

⁷⁰ Anatol Lieven, *America Right or Wrong. An Anatomy of American Nationalism* (New York, 2004).

⁷¹ Andrew J. Bacevich, *American Empire. The Realities and Consequences of U.S. Diplomacy* (Cambridge, Mass., & London, 2002); Niall Ferguson, *Colossus. The Rise and Fall of the American Empire* (New York, 2004); Lloyd C. Gardner & Marilyn B. Young, red., *The New American Empire. A 21st Century Teach-In on U.S. Foreign Policy* (New York & London, 2005).

karakteriseres som lockiansk liberalisme eller en særlig amerikansk form for konservatisme. I hvert fald forekommer det åbenbart, at den politiske tradition i USA adskiller sig fra den europæiske på grund af fraværet af et klassebaseret arbejderparti, hvilket har betydet, at det politiske spektrum har befundet sig til højre for det europæiske. New Left-historikerne overdrev nok USA's ligheder med resten af den vestlige verden, men de havde ret i at anskue USA's udvikling i en transnational kontekst. New Left-historikerne gjorde også USA's historie mere kompleks og nuanceret ved at inddrage konflikter og sociale grupper, som hidtil havde været skrevet ud af historien. Endelig har den nyeste forskning givet amerikansk historie en fælles ramme ved at genfinde nationalstaten og har givet ny indsigt ved sin komparative tilgang. En række studier har bekræftet, at USA har haft en samfundsudvikling, der på centrale områder som social mobilitet, statens rolle, religionens indflydelse og den politiske tradition har adskilt sig fra den øvrige vestlige verden. Der synes således at være generel enighed blandt en række amerikanske historikere om, at USA ikke har været exceptionel men anderledes. American Exceptionalism – i betydningen, at USA er Guds eget land med ubegrænsede muligheder og en særlig mission i verden – har imidlertid vist sig at være dybt forankret i den amerikanske bevidsthed og har overlevet i uforandret form i populærkulturen og den politiske retorik.